

KERKRADE DRAAGT ANSTELVALLEI OVER

Hoeve Nieuw Ehrenstein in de Anstelvallei. Foto Maurice Nijsten.

De Anstelvallei in Kerkrade is één van de goed bewaarde geheimen van Zuid-Limburg. Er ligt al een aantal jaren een gebiedsplan om de bijzondere waarden van het gebied te versterken door de aanleg van meer landschapselementen en meer natuur. Tegelijkertijd is daar ook een toeristisch recreatief plan aan gekoppeld om ook de belevingsmogelijkheden voor streekbewoners en toeristen te vergroten.

De gemeente Kerkrade heeft de handen ineengeslagen samen met de provincie Limburg en Stichting het Limburgs Landschap om tot uitvoer van dit gebiedsplan te komen.

MEER GROEN

Op 9 juli is de samenwerkingsovereenkomst getekend door wethouder Tim Weijers van de Gemeente Kerkrade en directeur-rentmeester

Onthulling van het spandoek op Hoeve Nieuw Ehrenstein door Peter Vleugels van de provincie Limburg, wethouder Tim Weijers van de gemeente Kerkrade en directeur-rentmeester Ger Frenken van Het Limburgs Landschap om te komen tot een kwaliteitsimpuls voor de hele Anstelvallei. Foto Henk Heijligers.

Gert Frenken van Het Limburgs Landschap. Doel is om meteen met een kwaliteitsimpuls voor de hele Anstelvallei te beginnen. Volgens wethouder Tim Weijers is het doel er een levendig gebied van te maken voor en door de inwoners van Kerkrade en bezoekers, met respect voor natuur en landschap. Ger Frenken van Het Limburgs Landschap zei trots te zijn dat de gemeente dit vertrouwen aan Het Limburgs Landschap geeft.

De afwisseling van het gebied en de grootte maken de Anstelvallei belangrijk voor de streekbewoners. Opvallend zijn daarbij de glooiende weilanden en akkers, inclusief een archeologische vindplaats van een Romeinse villa. Verder ligt er het enige stuwmeer van Nederland, de Cranenweyer in het dal van de Anselderbeek. De landschappelijke variatie wordt nog vergroot door de aanwezigheid van een zeer gevarieerd hellingbos. Dit alles

ligt midden in een sterk verstedelijkte omgeving. In het gebiedsplan is daarom extra aandacht voor de ontsluiting met paden en er komen nieuwe mogelijkheden voor verblijfstoerisme. Het Limburgs Landschap is meteen gestart met het groot onderhoud aan Hoeve Nieuw Ehrenstein. Ook worden dit jaar de eerste groenelementen aangeplant. Daar horen bijvoorbeeld karakteristieke hoogstamboomgaarden bij en groen-singels. Daarbij komen er in opdracht van de provincie ook nieuwe bossen aan de rand met industrieterrein Dentgenbach, om het besloten karakter van de Anstelvallei te versterken. Zeker nu hier in de buurt de Buitenring aangelegd gaat worden.

RIJKE HISTORIE

De Anstelvallei staat vol cultuurhistorie. Een deel van de gebouwen bij Nieuw Ehrenstein en ook boerderij Klarenanstel is jammer genoeg in zeer slechte toestand. Dit komt voor een deel door

mijnschade. Nieuw Ehrenstein wordt in 1753 gebouwd als pachtboerderij op het leengoed van het op Kasteel Erenstein woonachtige geslacht Van Ederen. Zij hadden ook het goed Dentgenbach waar het nabijgelegen industriegebied naar genoemd is. Dentgenbach werd uiteindelijk in 1708 gekocht door Hendrik Poyck. Hij splitst een deel van het goed af en noemt dit Onderst-Dentgenbach. Op dit nieuwe leengoed bouwt hij een nieuwe pachtboerderij, Nieuw-Ehrenstein.

HOEVE NIEUW EHRENSTEIN

Nieuw Ehrenstein bestaat uit een aantal bouwdelen. De kern wordt gevormd door een carré, met aan de zuidzijde het herenhuis, de Villa. Aan de noordzijde de schuur en aan de oost- en westzijde de ondiepere stallen. Het huis telt twee bouwlagen, geplaatst op een hoog souterrain en heeft een zogenaamde mansardekap. Het hoofdhuis is karakteristiek voor de land-

In het bouwhistorisch onderzoek van Res Nova lezen we:

BEWONERSGESCHIEDENIS — Nadat de boerderij in 1753 door Hendrik Poyck werd gebouwd als pachthoeve van kasteel Oud Erenstein, werd het kasteel van 1808 tot circa 1920 bewoond door adel: Maria Anna von Verden, de weduwe van Hendrik Joseph Corneli, opgevolgd door diens dochter Lucia en baron Eduard de Maurissens. De bouw van het herenhuis, inclusief een bijzondere serre, en de aanleg van de tuin zijn onlosmakelijk verbonden aan deze bewonersgeschiedenis: de nadruk op een comfortabele en luxe omgeving om te wonen. Nadat Nieuw Ehrenstein werd verkocht, komt de nadruk weer op de agrarische functie te liggen en de bewoning door meerdere huishoudens: de tuinaanleg verdwijnt, er wordt een tweede woning gebouwd in de stal en later wordt het hoofdhuis opgesplitst.

huisarchitectuur uit het eind van de achttiende en begin negentiende eeuw en heeft een hoge architectuurhistorische waarde. De villa Nieuw Ehrenstein heeft een interieur van rond 1830 toen de villa verbouwd werd. Er zijn ondanks modernisering nog originele eikenhouten vloeren, schouwen, muurschilderingen, verfijnde plafonds en deuren met een classicistische omlijstingen. Tot in de vorige eeuw lag er een tuin in landschappelijke stijl die past bij

de negentiende eeuw. Het stelsel van toen aanwezige [vis] vijvers is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor twee kleine poelen die door een stroompje verbonden zijn. Dit alles ligt in een onregelmatig glooiend weiland. Er liggen tegenwoordig hagen omheen. Op oude foto's zien we dat de tuin origineel veel verder doorliep, zelfs tot in de huidige akker achter de wei. Ook waren er begin vorige eeuw nog perken en groenstroken. In 1967 koopt de gemeente Kerkrade het hele goed om het industrieterrein Dentgenbach te ontwikkelen. In de loop der tijd is het complex in slechte staat geraakt omdat er geen gebruik van gemaakt werd. Gelukkig is het hoofdhuis door [nood]bewoning in gebruik gebleven en is daar de schade minder groot. De overige vleugels van het complex zijn in deplorabele toestand. Het Limburgs Landschap gaat de komende tijd de restauratieplannen uitwerken en nieuwe [toeristische] functies onderzoeken. Het verdere

Er zijn ondanks modernisering nog originele eikenhouten vloeren, schouwen, muurschilderingen, verfijnde plafonds en deuren met een classicistische omlijstingen. Meteen na de ondertekening werd gestart met noodzakelijk achterstallig onderhoud en werden de deuren onder handen genomen. Foto Henk Heijligers.

Het glooiende landschap van de Anstelvallei is afwisselend, met glooiende weilanden, akkers en gevarieerde hellingbossen. Foto's Henk Heijligers.

verval wordt zo snel mogelijk gestopt en projectgewijs krijgen de panden een nieuwe toekomst. De plannen worden ontwikkeld in samenhang met andere publiekstrekkingen zoals GaiaZOO en Kasteel Erenstein.

EHRENSTEIN OF ERENSTEIN?

De naam Erenstein is afgeleid van het geslacht Van Ederen,

de familie die het goed vanaf de veertiende eeuw bezaten. Erenstein is een strategisch gelegen kasteel, op de handelsroute tussen Vlaanderen en Keulen. 'Ederenstein' betekende: burcht of kasteel van Van Ederen. Dit is later verbasterd tot 'Eren'- of 'Ehren-'. De beide namen Erenstein en Ehrenstein worden om die reden door elkaar gebruikt.

BOERDERIJ KLARENANSTEL

Het tweede gebouwencomplex is veel jonger. De Boerderij Klarenanstel is in de eerste helft van de vorige eeuw [omstreeks 1937] herbouwd op de plek waar een historische boerderij als gevolg van mijnverzakkingen gesloopt was. Ook in de gebouwen van de huidige boerderij zijn weer grote scheuren ontstaan want

de mijnverzakkingen gaan door. De historische boerderij heette in de volksmond Klöarenaselt en die naam verbasterde tot Klarenanstel. De boerderij behoorde eertijds toe aan de abdij Kloosterrade [Rolduc].

TEKST: EDMOND STAAL

De stallen van de Hoeve Nieuw Ehrenstein zijn in zeer slechte toestand, Het Limburgs Landschap gaat de komende tijd hiervoor restauratieplannen uitwerken. Foto Henk Heijligers.

In het dal van de Anselderbeek ligt het enige stuwmeer van de Nederland, de Cranenweyer. Foto Henk Heijligers.